

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра туризму і психології

Методичні рекомендації
до написання і захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 053 Психологія
ОП «Практична психологія»

Методичні рекомендації до написання і захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія ОП «Практична психологія». КНЛУ. 2025. 50.

Укладачі:

Людмила ДОЦЕНКО	кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології і туризму КНЛУ
Інна КАРЯКА	кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології і туризму КНЛУ
Наталія КУЧЕРОВСЬКА	кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології і туризму КНЛУ

Рецензенти:

Олег КОКУН	доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заступник директора Інституту психології НАПН України ім. Г. С. Костюка;
Валентина КИРИЛЕНКО	кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології і туризму КНЛУ

Затверджено на засіданні кафедри психології і туризму
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри **Олександр БОНДАРЕНКО**

Затверджено на засіданні вченої ради факультету туризму, бізнесу і психології
Протокол № 1 від «08» вересня 2025 року

Голова вченої ради **Ганна КУЧЕРЯВА**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА З ПСИХОЛОГІЇ.....	5
1.1. Мета і завдання кваліфікаційної роботи.....	5
1.2. Загальні положення та структура кваліфікаційної роботи	8
1.3. Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи.....	12
1.4. Складання плану та збір емпіричного матеріалу кваліфікаційної роботи.....	13
РОЗДІЛ II. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА.....	15
2.1. Вимоги до написання змісту та вступу кваліфікаційної роботи.....	15
2.2. Вимоги до написання основної частини кваліфікаційної роботи.....	18
2.3. Вимоги до формування висновків	21
2.4. Вимоги до формування резюме та списку використаних джерел.....	22
РОЗДІЛ III. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	23
3.1. Основні вимоги до оформлення роботи та нумерації сторінок , таблиць і рисунків.....	24
3.2. Вимоги до оформлення внутрішньотекстових покликань.	27
3.3. Вимоги до оформлення списку використаних джерел і додатків.....	27
РОЗДІЛ IV. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА.....	29
4.1. Алгоритм виконання кваліфікаційної роботи.....	29
4.2. Процедура перевірки кваліфікаційної роботи на плагіат й умови допуску до захисту.....	30
4.3. Вимоги до захисту кваліфікаційної роботи.....	32
4.4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра....	33
Пам'ятка для здобувача освіти щодо виконання кваліфікаційної роботи з психології.....	34
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	39
ДОДАТКИ.....	41

ВСТУП

Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю С4 Психологія галузі знань Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та навчального плану Київського національного лінгвістичного університету написання та захист кваліфікаційної роботи бакалавра є завершальним етапом у підготовці фахівців з освітньої програми Практична психологія спеціальності 053 Психологія.

Кваліфікаційна робота бакалавра з психології – це самостійно виконана робота здобувача вищої освіти, яка свідчить про вміння автора працювати з літературними та іншими джерелами інформації, аналізувати й узагальнювати фактичний матеріал, робити висновки, використовуючи теоретичні знання і практичні навички, отримані під час засвоєння освітньо-професійної програми, має елементи наукового дослідження. Вона є підсумком теоретичної та практичної підготовки бакалаврів з освітньо-професійної програми Практична психологія спеціальності 053 Психологія.

Написання кваліфікаційної роботи бакалавра з психології передбачає збір, систематизацію та самостійний аналіз здобувачами вищої освіти інформації про особливості розвитку психологічної науки у сучасному світі, специфіку вирішення питань пов'язаних з практичною психологією. Виконання кваліфікаційної роботи бакалавра з психології сприяє закріпленню теоретичних і практичних знань зі спеціальності, оволодінню методикою вирішення питань і проблем сучасної психології та її галузей.

Методичні вказівки, що містяться у цих вимогах до кваліфікаційних робіт бакалаврів з психології, покликані надати допомогу здобувачам вищої освіти першого (бакалаврського) рівня при написанні кваліфікаційних робіт. Вони формулюють єдині вимоги до вибору теми, послідовності етапів виконання, змісту окремих розділів, оформлення роботи, визначають порядок захисту і критерії оцінювання.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА З ПСИХОЛОГІЇ

1.1. Мета і завдання кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна бакалаврська робота – це кваліфікаційне самостійне наукове дослідження, що виконує здобувач вищої освіти на завершальному етапі навчання в університеті з використанням набутих теоретичних знань і практичних навичок та служить критерієм оцінки рівня підготовки випускника відповідно до вимог Державного освітнього стандарту.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у поглибленні здобувачами освіти теоретичних знань і практичних умінь під час вирішення конкретної психологічної проблеми, що потребує відповідного рівня кваліфікації;

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є:

- поглибити та розширити теоретичні знання з фахової підготовки;
- продемонструвати здатність самостійно проводити наукове дослідження з використанням сучасних методів діагностики;
- удосконалити навички систематизації та аналізу сучасних психологічних підходів до розв’язання складних питань, пов’язаних з новітньою інтерпретацією певних наукових проблем;
- продемонструвати вміння проводити емпіричні дослідження щодо стану вивченої проблеми, а також прогнозування, застосування статистично-математичних методів;
- робити змістовні висновки та узагальнення;
- розробляти психокорекційні та розвивальні програми, практичні рекомендації щодо корекції і гармонізації психічної діяльності людини в цілому, а також умов та впливів, що спрямовані на позитивну ситуацію розвитку психіки людини.

Реалізація поставлених завдань зумовлює виконання наступних **методологічних вимог до написання кваліфікаційної роботи:**

- дотримання принципів академічної доброчесності під час підготовки та захисту кваліфікаційної роботи;
- застосування сучасної, актуальної науково-методичної бази для проведення дослідження;

- виокремлення практичного значення (цінності) отриманих результатів дослідження для конкретної галузі психологічної науки і практики;
- виконання вимог етичного кодексу психолога у роботі з респондентами під час проведення емпіричної частини дослідження;
- використання творчого підходу до розв'язання протиріч, які виникають у ході виконання дипломної роботи та написання пояснювальної записки.

Дотримання принципів академічної доброчесності регулюється Положенням про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти Київського національного лінгвістичного університету (перший (бакалаврський) і другий (магістерський рівні вищої освіти)). Згідно з вищезазначеними документами, інструментом протидії порушення академічної доброчесності є наявність на кафедрі туризму і психології системної перевірки кваліфікаційних робіт на плагіат на платформі StrikePlagiarism, яка здійснюється експертною радою кафедри, до складу якої входять викладачі кафедри.

Застосування сучасної, актуальної науково-методичної бази для проведення дослідження передбачає вивчення передового вітчизняного та зарубіжного досвіду означеної проблематики кваліфікаційної роботи через узагальнення і систематизацію основних підходів до аналізу базових понять та використання провідних валідних методів психодіагностики, математичної обробки результатів та психокорекції.

Виокремлення практичного значення отриманих результатів дає можливість здобувачу продемонструвати власну професійну компетентність у процесі розв'язання прикладних завдань експериментальної бази та сприяти підвищенню ефективності її функціонування. А також результати науково-дослідної роботи можуть бути обговорені на науково-практичних конференціях відповідного спрямування.

Виконання вимог етичного кодексу психолога передбачає добровільність участі респондентів у науковому дослідженні, дотримання принципу конфіденційності у роботі з клієнтами, щодо збору персональних даних та оприлюднення лише узагальнених результатів. Здобувачі несуть особисту відповідальність за власну професійну діяльність.

Використання творчого підходу до розв'язання протиріч передбачає самостійність студента у вирішенні практичних завдань з урахуванням новітніх тенденцій у психологічній науці, а також у

оформленні змістових частин кваліфікаційної роботи, підборі і опрацюванні відповідних літературних джерел та психодіагностичних методик.

Оскільки компетентнісний підхід в сучасній освіті передбачає результатом навчання формування низки конкретних компетентностей, то згідно ОП «Практична психологія» написання та захист кваліфікаційної роботи з психології забезпечує у здобувачів освіти формування ряду компетентностей. **Програмовані результати навчання**, на які зорієнтовано написання кваліфікаційна робота, включають: аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання; розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань; обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел; обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги; формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження; рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки; презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефахівців; пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання); формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника; складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника; відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку; знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Науковий керівник – це викладач, який є особистим консультантом здобувача освіти з виконання кваліфікаційної роботи. Науковий керівник допомагає здобувачу зорієнтуватися в складанні плану кваліфікаційної роботи, слідкує за вчасністю та якістю її виконання. Слід зауважити, що науковий керівник не є співавтором курсової роботи, а лише консультантом для здобувача, який і є її автором.

Основними функціями наукового керівника є:

- допомога здобувачу освіти у формулюванні мети і завдань обраної теми кваліфікаційної роботи;
- надання рекомендацій здобувачу щодо підбору літератури з обраної теми;
- внесення правок і надання рекомендацій щодо покращення змісту роботи;
- слідкування за дотриманням норм щодо оформлення списку використаних джерел із чинними вимогами;
- надання здобувачу освіти консультацій на вимогу та у відведений для цього час (викладач призначає час для консультацій впродовж семестру);
- науковий керівник не шукає і не надає літературу з теми кваліфікаційної роботи здобувача освіти;
- науковий керівник не здійснює редагування наданого здобувачем тексту та списку використаних джерел (його пунктуації, орфографії, граматики).

1.2. Загальні положення та структура кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота бакалавра має відповідати наступним вимогам:

1. Тематика кваліфікаційної роботи повинна бути актуальною, мати новизну, виконуватись на рівні сучасних досягнень психологічної науки.

2. Зміст кваліфікаційної роботи має бути спрямованим на вирішення практичних завдань майбутньої професійної діяльності практичного психолога.

3. Виконання кваліфікаційної роботи передбачає опрацювання здобувачем спеціальної наукової і методичної літератури; вибір

оптимальних рішень на основі застосування статистично-математичних методів кореляційного аналізу.

4. Написання кваліфікаційної роботи має сприяти розвитку навичок узагальнювати та розвивати науково-дослідницькі уміння здобувача освіти.

Процес підготовки кваліфікаційної роботи передбачає:

1. Самостійне виконання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи, що сприяє розвитку його спроможності систематизувати та аналізувати необхідну інформацію щодо обраної теми.

2. Закріплення навичок роботи з діагностичним інструментарієм, проведення пошуку засобів щодо корекції виявлених особливостей функціонування психічної діяльності людини, аналізу наукової літератури, практичного застосування навичок психологічного консультування, проведення констатувального й формувального експерименту з контрольним зрізом.

3. Розробку психокорекційної програми, розвивальних заходів, тренінгів на ін. щодо підвищення ефективності психічної діяльності людини.

4. Грамотне та логічне викладення результатів досліджень та їх візуалізація.

Наукове керівництво кваліфікаційною роботою здобувачів здійснюють як штатні викладачі, так і сумісники, які мають наукові ступені, вчені звання, наукові публікації в галузі знань, що відповідають спрямованості та змісту магістерської програми.

Наукові керівники призначаються кафедрою з числа осіб професорсько-викладацького складу, після чого вони затверджуються наказом ректора університету на весь період виконання кваліфікаційної роботи.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи зобов'язаний:

- здійснювати консультування здобувачів з питань вибору теми дипломної роботи;
- видати здобувачу індивідуальне завдання на магістерську роботу із зазначенням термінів виконання кожного розділу;
- надавати допомогу магістранту в складанні змісту роботи та програми відбору необхідного матеріалу;
- рекомендувати здобувачеві спеціальну, нормативну літературу та інформаційні джерела за обраною темою;

- систематично проводити консультації зі здобувачем;
- контролювати дотримання магістрантом графіка виконання кваліфікаційної роботи, а також інформувати завідувача кафедри про хід підготовки роботи до захисту;
- брати участь в обговоренні кафедрою будь-яких питань щодо підготовки кваліфікаційних робіт і результатів їх захисту;
- брати участь у роботі кафедральної комісії з попереднього захисту кваліфікаційних робіт;
- надати об'єктивний відгук на кваліфікаційну роботу після її завершення;
- бути присутнім при захисті кваліфікаційної роботи в державній екзаменаційній комісії.

Науковий керівник має допомогти здобувачу визначити найбільш ефективні рішення, всебічно стимулювати творчість і самостійність при виконанні ним кваліфікаційної роботи.

Організація і керівництво процесом підготовки здобувачів до написання кваліфікаційної роботи забезпечується системою заходів:

- вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи;
- формування та затвердження індивідуального завдання на написання кваліфікаційної роботи;
- розробка графіка підготовки кваліфікаційної роботи;
- проведення консультацій;
- проведення попереднього захисту кваліфікаційної роботи комісією, створеною кафедрою;
- розгляд кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри на предмет її рекомендації до захисту;
- надання здобувачам організаційно-технічної допомоги.

У цілому процес виконання кваліфікаційної роботи складається з декількох **основних етапів**:

1. Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи.
2. Визначення структури та складання змісту кваліфікаційної роботи.
3. Опрацювання інформаційних джерел.
4. Обґрунтування актуальності теми кваліфікаційної роботи.
5. Вивчення предмету дослідження та збір практичного матеріалу.
6. Вивчення (або поглиблення) та узагальнення теоретико-методологічних засад з обраної проблематики.
7. Проведення діагностики із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

8. Розробка та оцінка альтернативних підходів до вирішення визначених проблем.

9. Проведення констатувального емпіричного дослідження.

10. Здійснення аналізу та інтерпретації отриманих результатів.

11. Розробка практичних рекомендацій та заходів, які сприятимуть подоланню виявлених труднощів чи розвитку позитивних якостей особистості. До таких заходів належать: психокорекційні програми, консультативні заходи, психопрофілактичні заходи, розвивальні програми.

12. Обґрунтування запропонованих практичних рекомендацій та заходів з використанням аналізу ситуацій.

13. Підготовка доповіді та наочних матеріалів, що передають основний зміст роботи та пропозиції автора, щодо подальших наукових розвідок, з наступним їх публічним захистом.

Вибір тематики кваліфікаційної роботи відбувається з переліку тем, запропонованих випусковою кафедрою, або за власним мотивованим обґрунтуванням доцільності та можливості її виконання здобувачем **не пізніше ніж до планового початку виконання кваліфікаційної роботи.**

Обсяг часу, що відводиться на виконання кваліфікаційної роботи не може бути менше ніж чотири тижні.

Для вибору теми кваліфікаційної роботи необхідно сформулювати мету роботи та визначити коло завдань, розв'язання яких забезпечить досягнення поставленої мети стосовно конкретного предмета та об'єкта дослідження. Узгоджена тематика кваліфікаційних робіт за поданням випускової кафедри затверджуються наказом ректора Київського національного лінгвістичного університету.

Після затвердження теми кваліфікаційної роботи здобувач, на основі отриманих у процесі навчання і науково-дослідної роботи знань та опрацювання наукової літератури, самостійно складає план кваліфікаційної роботи та подає його на узгодження науковому керівнику.

План кваліфікаційної роботи повинен відповідати темі дослідження, відображати суть проблеми, її складність, мати чітку логіку поєднання теоретико-методичної, аналітичної та практичної частин. Назви розділів і підрозділів повинні бути стислими та зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її.

Для контролю за ходом написання кваліфікаційної роботи випускова кафедра затверджує календарний план підготовки кваліфікаційної роботи, відповідно до якого оцінюються обсяги та якість її виконання. Календарний графік підготовки та захисту кваліфікаційної роботи спрямований на забезпечення відповідної якості виконання дипломного дослідження. Контроль за дотриманням здобувачами календарного графіка підготовки кваліфікаційної роботи покладається на наукового керівника.

Згідно з регламентом, зазначеним у графіку підготовки кваліфікаційної роботи, здобувач зобов'язаний подавати науковому керівникові на перевірку частини (розділи) кваліфікаційної роботи у визначені терміни. Систематичні консультації допомагають здобувачу у виборі методів дослідження, контролю дотримання вимог, що висуваються до змісту й оформлення кваліфікаційної роботи, своєчасному усуненню недоліків.

Порушення здобувачем вищої освіти календарного плану виконання кваліфікаційної роботи контролюється науковим керівником. У разі значного порушення графіка виконання кваліфікаційної роботи кафедра може клопотати про недопущення здобувача вищої освіти до захисту.

Після завершення написання кваліфікаційної роботи, здобувачу необхідно подати її на перевірку науковому керівнику для ознайомлення і написання відгуку. У разі позитивного відгуку, наданого науковим керівником, кваліфікаційна робота допускається до попереднього захисту на випусковій кафедрі.

1.3. Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи

Теми кваліфікаційних робіт розробляються професорсько-викладацьким складом випускової кафедри з урахуванням наукових інтересів здобувачів, рекомендацій стейкхолдерів, замовлень підприємств, організацій та установ щодо виконання завдань з психології. З метою уникнення плагіату теми робіт поновлюються щороку.

Тематика кваліфікаційних робіт затверджується випусковою кафедрою і доводиться до відома випускників ***не пізніше ніж за тиждень до початку переддипломної практики.***

Вибір теми кваліфікаційної роботи здійснюється здобувачами самостійно відповідно до рекомендованого кафедрою переліку. За

узгодженням з науковим керівником студент має право запропонувати власну тему, що відповідає його інтересам.

Тема кваліфікаційної роботи повинна бути актуальною, мати теоретичне і прикладне значення, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку психологічної науки і практики.

Тема кваліфікаційної роботи має бути сформульована таким чином, щоб змістовно та конкретно відображати об'єкт, предмет і суть наукового дослідження, наприклад: «Соціально-психологічні чинники адаптації військовослужбовців строкової служби», «Розвиток Я-концепції майбутніх практичних психологів засобами арт-терапії».

При формулюванні теми **НЕ допускається** використання таких назв як: «Дослідження типу сприймання...», «Аналіз готовності...», «Вивчення особливостей...», «Застосування методів...», «Проблема вибору...», «Розробка методів...» тощо.

Обираючи тему, слід враховувати її затребуваність у психологічній практиці, можливість одержання відповідних матеріалів (діагностичних, звітних, статистичних), проведення власних спостережень, експериментів, наявність літературних джерел, власні напрацювання. Обов'язковою вимогою до кваліфікаційної роботи є її корисність і практична цінність.

1.4. Складання плану та збір емпіричного матеріалу кваліфікаційної роботи

Продовження роботи за затвердженою темою та отриманим індивідуальним завданням від наукового керівника, полягає в аналізі та систематизації інформаційних джерел і складанні змістової частини плану проведення наукового дослідження, який подається здобувачем для узгодження науковому керівнику.

План кваліфікаційної роботи (зміст) – це складений у визначеному порядку, логічно обґрунтований перелік тем розділів та параграфів, які мають бути висвітлені у пояснювальні записці кваліфікаційної роботи.

Зміст кваліфікаційної роботи повинен відповідати темі, меті та завданням дослідження, мати чітку логіку поєднання теоретичної, аналітичної та емпіричної частин. При складанні плану здобувач вищої освіти має дотримуватись затвердженої структури кваліфікаційної роботи. У подальшому здобувач переходить до

опрацювання емпіричної частини роботи, зокрема, до збору практичного матеріалу.

Збір емпіричного матеріалу для написання кваліфікаційної роботи проводиться відповідно до обраної теми дослідження. Осередком збору емпіричного матеріалу для проведення експерименту безпосередньо виступають бази переддипломної практики, а також підприємства, установи, освітні заклади, та організації будь-якої інфраструктури.

Для проведення дослідження обов'язковими є виокремлення групи респондентів, підбір методичного інструментарію для проведення діагностики рівня сформованості певного психічного явища, виокремлення засобів розвитку / корекції певного психічного явища з метою проведення формувального експерименту та обґрунтування психологічних механізмів його функціонування з метою надання практичних рекомендацій щодо виявлених особливостей.

Отже, виявлення здобувачем активності, ініціативності та творчого підходу до формулювання теми, побудови плану та вибору стратегії розв'язання поставлених завдань наукового дослідження, плідна співпраця з науковим керівником та стейкхолдерами, сприятиме успішному написанню кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ II. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

2.1. Вимоги до написання змісту та вступу кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота є результатом закінченого наукового дослідження, грамотно викладеною, без помилок та нетрадиційних скорочень. Вона містить чіткі, зрозумілі для сприйняття формулювання прийнятих вихідних положень, припущень, отриманих результатів, тверджень тощо. При цьому всі складові частини роботи мають бути логічно взаємопов'язані та обґрунтовані. Теоретичні положення першого розділу повинні бути покладені в основу другого та третього розділу змісту роботи.

При порушенні цих вимог кваліфікаційна робота не допускається до захисту незалежно від рівня отриманих наукових результатів.

Починаючи виконання кваліфікаційної роботи, здобувач повинен чітко знати її структуру, зміст та обсяг.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи складає ***Не менше 80 сторінок.***

Структурними частинами кваліфікаційної роботи є:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- резюме українською та англійською мовами;
- список використаних джерел.
- додатки.

Титульний аркуш є першою сторінкою кваліфікаційної роботи і повинен мати всі реквізити та підписи на бланку встановленого зразка (див. Додаток А), а саме:

- повна назва міністерства;
- повна назва університету;
- повна назва факультету;
- повна назва випускової кафедри;
- вид кваліфікаційної роботи;

- освітній ступінь, галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма здобувача;
- тема дипломної роботи;
- прізвище та ініціали виконавця (випускника), керівника;

Вимоги до змісту

Зміст кваліфікаційної роботи включає в себе перелік умовних позначень; вступ; послідовно перераховані назви всіх розділів та підрозділів кваліфікаційної роботи; висновки; резюме українською та англійською мовами список використаних джерел; додатки та номери сторінок, на яких міститься початок матеріалу (див. Додаток Б).

Вимоги до вступу

У вступі до кваліфікаційної роботи висвітлюється ряд питань у такій послідовності:

- наукове обґрунтування актуальності теми кваліфікаційної роботи;
- об'єкт та предмет дослідження;
- мета дослідження;
- завдання дослідження;
- методи дослідження, основні методики та прийоми аналізу, які використані при виконанні кваліфікаційної роботи;
- практичне значення отриманих результатів;
- інформація про апробацію результатів дослідження;
- структура та обсяг кваліфікаційної роботи.

Орієнтований обсяг сторінок вступу кваліфікаційної роботи бакалавра становить 4-6 сторінок.

Детальний розгляд елементів вступу

Актуальність теми – це обґрунтування того, чому обрана тема є важливою, значущою та своєчасною для сучасної психологічної науки й практики. У цьому елементі вступу потрібно показати: чому саме це питання потребує дослідження зараз (наприклад, через зміни в суспільстві, освіті, професійній діяльності, зростання психологічних проблем тощо); яке місце проблема займає в сучасній психології (чи достатньо вона вивчена, чи залишаються суперечливі аспекти); яке практичне значення має дослідження (де можна застосувати результати – у навчанні, роботі психолога, організації праці, корекційній діяльності тощо). Інакше кажучи, актуальність показує, чому тему варто досліджувати саме зараз і саме вам.

Об'єкт дослідження – це певне психічне явище, процес або властивість особистості, на яке спрямована дослідницька увага та в

межах якого виникає наукова проблема. Інакше кажучи, об'єкт – це те, що досліджується загалом, широка сфера, у межах якої розглядається конкретне питання.

Предмет дослідження – це конкретний аспект, властивість або сторона об'єкта, яка безпосередньо вивчається у роботі. Предмет завжди вужчий за об'єкт і визначає напрям емпіричного вивчення.

Інакше кажучи, об'єкт – це «що» досліджується загалом, а предмет – «що саме» в цьому об'єкті ви аналізуєте.

Мета дослідження – це кінцевий результат, який має бути досягнутий внаслідок виконання кваліфікаційної роботи. Формулювання мети дослідження зазвичай починається зі слів «теоретично обґрунтувати та експериментально дослідити...», «теоретично проаналізувати та емпірично дослідити...». Сформульована мета дослідження визначає його завдання, які виступають як часткові, порівняно самостійні цілі.

Завдання до кваліфікаційної роботи – це конкретні кроки, за допомогою яких реалізується мета кваліфікаційної роботи. Вони деталізують напрям дослідження та показують, *що саме потрібно зробити*, щоб досягти поставленої мети. Завдання формулюються відповідно до змісту кваліфікаційної роботи. Бажано вживати такі ключові слова щодо постановки завдань: *дослідити, визначити, проаналізувати, оцінити, обґрунтувати, розробити, оптимізувати, тощо*.

Методи дослідження – це сукупність наукових способів, прийомів і процедур, за допомогою яких здійснюється збирання, обробка та аналіз інформації для досягнення мети дослідження. У кваліфікаційній роботі з психології виділяють три групи методів:

- *теоретичні методи*: аналіз, синтез, узагальнення, моделювання, систематизація, абстрагування тощо;

- *емпіричні методи*: спостереження, експеримент, методи опитування (бесіда, інтерв'ю, анкетування, тестування);

- *методи статистично-математичної обробки даних*: перерахувати ті критерії чи коефіцієнти, які були використані у роботі для визначення достовірності помічених тенденцій чи зв'язків (наприклад, U-критерій Манна-Уїтна, коефіцієнт рангової кореляції Спірмена, тощо).

Після цього вказати назву і автора методик, які було використано для проведення емпіричного дослідження, а також зазначити мету застосування кожної. Наприклад, *Для розв'язання поставлених завдань було використано ряд психодіагностичних*

методик: для вимірювання рівня здатності до розпізнавання, розрізнення та вираження власних емоцій була використана Торонтська шкала алекситимії TAS-26 (в адаптації інституту імені В. М. Бехтерева).

Практичне значення отриманих результатів дослідження, визначає інформацію про те, яке значення буде мати кваліфікаційна робота. Практичне значення кваліфікаційної роботи може виявлятися: у публікації основних результатів дослідження у наукових виданнях; у наявності актів про впровадження результатів досліджень у практику; в апробації результатів дослідження на науково-практичних конференціях і симпозіумах; у використанні наукових розробок у навчальному процесі навчальних закладів; у наявності науково обґрунтованих методів і засобів вдосконалення професійної діяльності практичного психолога.

Апробація результатів дослідження передбачає представлення переліку заходів обговорення досліджуваної проблематики у професійному середовищі, публікації, впровадження у практику й оцінку ефективності з подальшим удосконаленням.

Опис структури та обсягу кваліфікаційної роботи, зазначає інформацію про кількість найменувань літературних джерел, таблиць та додатків, а також інформація, що стосується кількості сторінок основного змісту роботи та загального обсягу сторінок.

Вищезазначені структурні компоненти вступу слід виділити жирним шрифтом за окремими абзацами. Наприклад:

Актуальність теми дослідження. Удосконалення системи освіти в Україні спрямоване на формування творчої особистості, яка здатна вирішувати завдання у нестандартних умовах, гнучко і самостійно використовувати знання в різних життєвих обставинах.

2.2. Вимоги до написання основної частини кваліфікаційної роботи

Вимоги до першого (теоретичного) розділу

Перший розділ є теоретичним. Він складає 20% основної частини роботи. У цьому розділі коротко описуються основні підходи до вивчення проблеми та обирається той, який і буде реалізовано в подальшому самостійному психологічному

дослідженні. Даний розділ може складатися з 3 параграфів. Даний розділ присвячений визначенню та аналізу основних понять і категорій, що стосуються об'єкта і предмета дослідження, із використанням внутрішньотекстових посилань на авторів, а також подається характеристика явища з урахуванням диференціального підходу його вивчення.

Він має містити характеристику вікової категорії або професійної групи респондентів, розкриває психологічні, соціальні та професійні особливості групи, типові риси, потреби, мотиви, ціннісні орієнтації або специфіку діяльності, а також обґрунтовує доцільність вибору цієї групи для емпіричного дослідження.

Окрім цього в ньому подається інформація щодо розгляду та виокремленню чинників формування (розвитку) досліджуваного явища, визначенню його основних компонентів, критеріїв та рівнів, а також аналізу психологічних механізмів, що забезпечують розвиток і функціонування явища.

Особливу увагу слід звернути на:

- якість і глибину теоретичного аналізу проблеми;
- наявність та якість критичного огляду літературних джерел;
- наявність наукової полеміки;
- етику цитування;
- самостійність суджень і викладу матеріалу.

Отже, в цьому розділі передбачається висвітлення таких питань:

- психологічна сутність, роль, значення і класифікація предмета дослідження;
- класифікаційні ознаки предмета дослідження;
- поглиблений критичний огляд теми дослідження та виявлення невідповідностей і суперечностей, що призводять до проблем у психічній діяльності людини;
- тенденції і проблеми розвитку предмета дослідження.

Наприкінці першого розділу подаються **висновки до першого розділу**, де студент формує своє бачення предмета дослідження та підсумовує результати написання теоретичного розділу. Написання висновків до першого розділу можна починати так: *У процесі аналізу наукових досліджень проблеми було висвітлено сутність, засади і особливості розвиткуу вітчизняній та зарубіжній психології. Відповідно до цього:*

1. Виявлено, що.....
2. Розкрито сутність

3. Проаналізовано та узагальнено.....

4. З'ясовано, що основними чинниками є

Вимоги до другого (емпіричного) розділу.

Другий розділ є емпіричним і **складає 80% основної частини роботи**. Даний розділ присвячений розробці програми індивідуально-психологічного емпіричного дослідження та аналізу даних після його проведення. Даний розділ може складатися з 3-4 підрозділів.

У цьому розділі студент має показати здатність використання на практиці своєї теоретичної компетенції. Він повинен виконати експериментальне дослідження з обраної проблематики.

У цьому розділі необхідно виокремити мету проведення емпіричного дослідження, визначити основні завдання проведення експерименту, зазначити базу проведення експерименту та кількість респондентів (мінімальна кількість досліджуваних має бути **не менше 30 осіб**). Після цього слід надати стислу характеристику діагностичного інструментарію та обґрунтувати доцільність його використання при вирішенні поставлених завдань.

На основі виокремлених характеристик здобувач здійснює опис проведеного емпіричного дослідження, під час якого подає кількісні та якісні результати за кожною методикою окремо та узагальнених результатів загалом. Кількісні показники отриманих результатів спочатку подаються прописом у відсотках, після цього дублюються в таблицях. У кінці кожної таблиці здобувач подає якісну характеристику отриманих результатів, де вказує основні прояви досліджуваного явища на кожному рівні розвитку.

За результатами аналізу обов'язково необхідно надати результати кореляційного аналізу, тобто виміряти ступінь впливу факторних ознак на результативні, встановити єдину міру тісноти зв'язку і роль досліджуваного фактору (факторів) у загальній зміні результативної ознаки. Це дає можливість визначити основні тенденції щодо подальшого розвитку та вдосконалення того чи іншого психічного явища та намітити можливі напрямки покращення ситуації, зробити відповідні висновки.

Після встановлення кореляційних зв'язків слід розробити практичні рекомендації щодо розвитку або вдосконалення досліджуваної проблематики.

Другий розділ має бути максимально насиченим фактичною інформацією (таблиці, графіки, діаграми, схеми), що відображають відповідні результати певної психічної діяльності людини.

У даному розділі особливу увагу слід приділити таким аспектам:

- дослідити основні чинники розвитку даного явища;
- зробити загальний аналіз предмета дослідження на основі проведеного емпіричного дослідження. На основі аналізу досліджуваного матеріалу, особистих спостережень розкрити дійсне становище та особливо негативні сторони, причини недоліків;
- здійснити кореляційний аналіз з метою одержання кількісної характеристики ступеню зв'язку між двома і більшим числом ознак та уявлення про зв'язок між ними;
- проаналізувати вплив певних факторів на психічний стан в тих сферах, де це є доцільним.
- розробити практичні рекомендації щодо розвитку та вдосконалення означеної проблематики.

Досить важливим є те, щоб узагальнення теоретичних концепцій та висновки, які було викладено в першому розділі, були підтверджені конкретними емпіричними результатами другого розділу.

Другий розділ необхідно завершувати написанням **висновків до другого розділу**, в яких здобувач підсумовує результати проведеного емпіричного дослідження. Написання висновків до другого розділу можна починати так: *Результати експерименту обумовлюють висновки другого розділу дослідження.*

1. *Організація проведення емпіричного дослідження полягає у.....*

2. *Під час проведення діагностики нами спостерігалось.....*

3. *Результати емпіричного дослідження дає можливість констатувати, що..... більшість досліджуваних виявляла...*

Результати статистичної обробки емпіричних даних зафіксували значущість виявлених позитивних змін ($p \leq 0,01$; $p \leq 0,03$) що підтверджує достовірність зміни рівня розвитку ... та ... у

4. *Предметом практичних рекомендацій є.....*

2.3. Вимоги до формування висновків

Висновки є дуже важливою частиною кваліфікаційної роботи, в якій здійснюється підсумок усього дослідження, що відображає досягнення здобувача. Текст висновків має підтвердити здатність автора кваліфікаційної роботи успішно реалізувати поставлену мету і завдання.

Висновки розміщують безпосередньо після викладу тексту основної частини. Оскільки це окремий структурний елемент кваліфікаційної роботи, то його написання починають з нової сторінки.

У висновках підсумовують важливі результати проведеного дослідження, з'ясовують їх відповідність меті й завданням. У них подано синтез «наскрізних» висновків за розділами, оцінку повноти вирішення поставлених завдань.

Висновки до розділів обов'язково нумеруються. Їх кількість визначається кількістю поставлених завдань до розділу (як правило їх 3-5).

Загальні висновки також нумеруються. Їх кількість має відповідати кількості зазначених завдань, які подано у вступі курсової роботи. В них треба дати відповідь на поставлені завдання курсової роботи: що було теоретично обґрунтовано, яка була програма емпіричного дослідження, що було виявлено в результаті здійснення діагностики, в чому полягають практичні рекомендації.

У висновках до розділів та загальних висновках кваліфікаційної роботи *забороняється*: наводити цитати; вмішувати речення з основної частини тексту; вживати не інформативні слова; робити посилання; подавати інформацію у відсотках.

У висновках *НЕ можуть* з'явитися пропозиції, які не розглядалися в роботі. Висновки *НЕ можуть* містити слова *отже, таким чином, фрази на основі викладеного вище можна зробити такі висновки, на нашу думку* (або подібні фрази).

У висновках слід показати, чи досягнуто поставлену мети, чи вирішено сформульовані завдання. Для цього потрібно уважно прочитати мету, завдання. Висновки – це відповідь на завдання.

Рекомендований обсяг висновків до розділів 2-3 сторінки, загальних висновків кваліфікаційної роботи 3-4 сторінки.

2.4. Вимоги до формування резюме та списку використаних джерел

Резюме – це стислий виклад змісту курсової роботи. Резюме пишеться українською та англійською мовами. У резюме потрібно обов’язково включити назву курсової роботи, а також зазначити мету, завдання, предмет, об’єкт і методи дослідження, основні результати та висновки виконаної роботи, а також ключові слова.

Обов’язковою частиною резюме є ключові слова, необхідні для виконання роботи. Ключове слово – це слово або стійке словосполучення з тексту анотації, яке має важливе смислове значення з погляду інформаційного пошуку. Набір ключових слів (від 3 до 8) повинен відображати основний зміст наукової роботи поза її контекстом. Ключові слова подають у називному відмінку та друкують у рядок через кому (див. додаток В).

Список використаних джерел приводиться після тексту курсової роботи і має містити перелік нормативних актів і літератури, що використовувалися у ході її написання. Перелік має бути оформлений відповідно до правил бібліографічного опису за АРА (див. Додаток Г).

Робота має виконуватися державною (українською) мовою. Викладення повинне мати науковий характер, бути чітким, без орфографічних і синтаксичних помилок, логічно послідовним (див. Додаток З, І).

До **додатків** доцільно включати допоміжний матеріал, який є необхідним для повноти курсової роботи: ілюстрації, діаграми, графіки або таблиці; оригінали фотографій тощо.

РОЗДІЛ 3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

3.1. Основні вимоги до оформлення роботи та нумерації сторінок, таблиць і рисунків

Оцінювання кваліфікаційної роботи враховує не лише якість виконання роботи, її зміст, доповідь здобувача освіти, але й оформлення роботи відповідно до існуючих вимогами.

Роботу друкують за допомогою комп'ютера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) через 1,5 інтервалу. Мінімальний розмір шрифту – 14 кегль. Обсяг роботи повинен становити **НЕ менше 80 сторінок основного тексту**.

Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: лівий – 25 мм, правий – 10 мм, верхній і нижній – 15 мм.

Абзацний відступ повинен бути однаковим по всьому тексту роботи і дорівнювати п'ятьом знакам (1,25 см).

Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи та підрозділи.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «РЕЗЮМЕ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ», друкують великими літерами симетрично до тексту з вирівнюванням по-ширині та виділяють жирним шрифтом.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу з вирівнюванням по ширині. Крапку в кінці назви розділу та підрозділу НЕ ставлять.

Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Відстань:

- між назвою розділу і назвою підрозділу становить два абзаца;
- між назвою підрозділу і його текстом – один абзац;
- між текстом попереднього підрозділу і назвою наступного – два абзаца. Наприклад,

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МУЗІЧНО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Теоретичні підходи до вивчення музично-образного мислення

Дослідження сфери особливостей розвитку музично-образного мислення дітей старшого дошкільного віку усвідомлюється як гостро актуальна проблема сучасної психології і педагогіки...

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, подається арабськими цифрами без знаку №..

Нумерація сторінок. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. ***На титульному аркуші номер сторінки НЕ ставлять***, на наступних сторінках ***номер проставляють у правому нижньому куті сторінки без крапки в кінці.***

Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «РЕЗЮМЕ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» ***НЕ нумерують.***

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після чого ставлять крапку і друкують назву розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу ставиться крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Таблиці нумерують послідовно у межах розділу. У правому верхньому куті розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу, підрозділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Таблиця 1.2.2» (друга таблиця другого параграфу першого розділу). Після цього з нового рядка подається назва таблиці. Назву таблиці друкують маленькими літерами (крім

першої великої) з вирівнюванням по центру. Крапку в кінці назви таблиці **НЕ ставлять**. Наприклад,

Таблиця 1.2.2

Кількісні показники розвитку характеристик особистісного диференціалу осіб юнацького віку (у %)

Фактор	Рівень розвитку		
	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
Оцінка	40,48	47,62	11,9
Сила	66,67	23,81	9,52
Активність	54,76	33,33	11,9

При переносі частини таблиці на іншу сторінку пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2.2». Наприклад,

Продовження табл. 1.2.2

Жвавість	36,68	13,81	5,22
Пасивність	44,16	33,33	12,8
Інертність	48,35	24,02	6,8

Номер ілюстрації складається з номера розділу, номера підрозділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться Наприклад: Рис. 1.2.2 (другий рисунок другого параграфу першого розділу). Номер рисунка та його назву розміщують під ілюстрацією. Крапка наприкінці номера та назви рисунка **НЕ ставиться**. Наприклад,

Рис. 2.1.1 Стратегії поведінки в конфлікті осіб юнацького віку

Ілюстрації (фотографії, схеми, графіки) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю або малюнок, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

3.2. Вимоги до оформлення внутрішньотекстових покликань

При написанні роботи автор додає **внутрішньотекстові покликання** на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в роботі, або на ідеї і висновки, в яких розробляються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена робота. Внутрішньотекстові покликання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Покликатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна покликатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Внутрішньотекстові **покликання** в тексті роботи на джерела слід оформляти за вимогами АРА – міжнародного стилю оформлення наукових публікацій (Додаток Г).

Внутрішньотекстові покликання на ілюстрації роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2.1».

На всі таблиці роботи повинні бути покликання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... в табл. 1.2.1».

У повторних внутрішньотекстових **покликаннях** на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3.1».

3.3. Вимоги до оформлення списку використаних джерел і додатків

Джерела розміщуються у списку в алфавітному порядку прізвищ перших авторів.

Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами АРА (див. Додаток Г).

Для написання курсової роботи необхідно використовувати достатню кількість якісних і актуальних джерел, що відображають сучасний стан досліджуваної проблеми.

Мінімальна кількість джерел – 20-25, з них 3-5 джерел іноземною мовою. Використання російськомовних джерел, а також праць, опублікованих видавництвами країни-агресора **суворо забороняється!**

Для забезпечення актуальності дослідження джерела повинні охоплювати останні 5-10 років (окрім класичних праць).

У кваліфікаційній роботі слід використовувати наукові та академічні джерела: монографії, наукові книги, статті з фахових наукових журналів (Scopus, Web of Science, Index Copernicus, BAK), дисертації, автореферати, матеріали наукових конференцій, офіційні статистичні дані, звіти міжнародних та державних організацій, закони, нормативно-правові акти (якщо вони є частиною аналізу), підручники та навчальні посібники (як додаткові джерела).

Забороняється використовувати: популярні статті, блоги, вікіпедію як основні джерела, публікації без чіткої наукової основи (неперевірені сайти, соцмережі).

Бібліографічний список **НЕ нумується**.

Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи внутрішньотекстових посилань на додатки у тексті роботи.

Додаток починається з нової сторінки, мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток_____» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літери Ї, наприклад, додаток А, додаток Б тощо. Один додаток позначається як додаток А. (приклад: Додаток Є).

РОЗДІЛ 4. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

4.1. Алгоритм виконання кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота бакалавра спеціальності С4 Психологія має особливості та відмінні риси, обумовлені вибором теми дослідження, логікою викладення матеріалу теоретичної частини, процедурою проведення емпіричного дослідження, повнотою розкриття інформаційних джерел, науковими інтересами студента та керівника тощо.

Водночас, робота над науковим дослідженням має певний алгоритм виконання (див. рис. 3.1.1), який передбачає:

- визначення теми та призначення наукового керівника;
- складання бібліографії, вивчення літератури за обраною темою;
- розробка плану роботи;
- написання вступу із зазначенням актуальності обраної теми, основних підходів до її розгляду;
- визначення об'єкту, предмету, мети та завдань дипломної роботи;
- збирання інформації за теоретичним розділом плану;
- написання цього розділу з обов'язковим формулюванням висновку в якому повинні бути зазначені методологічні та теоретичні основи майбутнього дослідження;
- вибір методів дослідження та розробка інструментарію (застосування опитування в якості основного методу збору даних повинно бути обов'язковим, інші методи можуть бути застосовані за бажанням автора роботи);
- проведення збору даних;
- проведення первинної обробки даних;
- аналіз одномірного та двомірного розподілу отриманих даних, згідно з поставленими завданнями та припущеннями;

- написання другого розділу роботи, який має включати програму дослідження (опис проблеми, виділення об'єкту, предмету, мети та завдань емпіричного дослідження, опис діагностичного інструментарію, тип вибірки та обсягу вибіркової сукупності); аналіз отриманих даних та висновки за результати проведеного дослідження; розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення та подальшого розвитку означеної проблематики.

- написання загальних висновків;
- оформлення роботи;
- проведення передзахисту (*не пізніше ніж за два тижні до початку роботи атестаційної комісії*);

- усунення зауважень;
- подання кваліфікаційної роботи на перевірку дотримання академічної доброчесності;

- подання кваліфікаційної роботи для рецензування;

- захист кваліфікаційної роботи.

Термін виконання етапів роботи обговорюється й затверджується на засіданні кафедри та є обов'язковим до виконання.

У разі недопуску студента до захисту кваліфікаційної роботи визначається можливість її доопрацювання випускником у термін *не пізніше ніж за три дні до початку роботи екзаменаційної комісії* з наступним повторним передзахистом роботи.

4.2. Процедура перевірки кваліфікаційної роботи на плагіат й умови допуску до захисту

Процедура перевірки кваліфікаційної роботи на академічний плагіат регулюється чинним Положенням про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти студентів Київського національного лінгвістичного університету (перший (бакалаврський) і другий (магістерський) рівнів вищої освіти), затвердженого вченою радою Університету від 29 вересня 2022р, протокол № 3.

Контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти при виконанні кваліфікаційних робіт бакалавра здійснюють наукові керівники і завідувачі кафедр, на яких виконуються кваліфікаційні роботи.

Кваліфікаційна робота подається на кафедру психології і туризму як у паперовому, так і в електронному вигляді не пізніше ніж за місяць до початку проведення захисту. Перед допуском до захисту

кваліфікаційна робота проходить перевірку на відповідність нормам академічної доброчесності за письмовою згодою студента.

Проведення перевірки виконує відповідальна особа, призначена завідувачем кафедри психології і туризму. Координацію роботи відповідальної особи кафедри психології і туризму на предмет перевірки кваліфікаційних робіт на академічний плагіат здійснює Адміністратор КНЛУ.

Перевірка кваліфікаційних робіт здійснюється за допомогою програми для перевірки на академічний плагіат **StrikePlagiarism**, яка використовується в КНЛУ. Проводити повторну перевірку курсової роботи на академічний плагіат **заборонено!!!**

Дотримання академічної доброчесності під час виконання та захисту кваліфікаційних робіт забезпечується шляхом обов'язкової перевірки роботи на плагіат та встановлення мінімального рівня оригінальності тексту (**не менше 70%**) для допуску до захисту.

Результати перевірки оформлюються у вигляді звіту про оригінальність, створеного спеціалізованим програмним забезпеченням.

Кваліфікаційна робота, рівень оригінальності тексту якої після перевірки на академічний плагіат відповідає відсоткам, зазначеним вище, рекомендуються до захисту. У разі, якщо рівень оригінальності тексту кваліфікаційної роботи після перевірки виявився нижчим за встановлений норматив, то за рішенням завідувача кафедри психології і туризму призначається рецензент-доповідач для подальшого детального аналізу роботи.

Рецензент-доповідач на підставі аналізу тексту роботи та згенерованого комп'ютерним програмним засобом звіту про оригінальність цієї роботи надає висновок про наявність ознак плагіату в роботі або їх відсутність. Результати перевірки доводяться до відома всіх членів кафедри та відображаються у протоколі засідання кафедри. Рішення про допуск чи недопуск здобувача до захисту кваліфікаційної роботи за результатами перевірки на академічний плагіат приймає кафедра психології і туризму на своєму засіданні.

Якщо студент недопущений до захисту кваліфікаційної роботи, то він підлягає відрахуванню зі складу студентів Університету за невиконання індивідуального навчального плану. Не пізніше

наступного робочого дня після відповідного засідання кафедри науковий керівник кваліфікаційної роботи повідомляє про це студента, а завідувач кафедри інформує в письмовому вигляді декана факультету.

Оскарження рішення кафедри про недопуск до захисту кваліфікаційної роботи може бути здійснене в установленому в КНЛУ порядку протягом трьох робочих днів після прийняття такого рішення кафедрою.

Якщо за рішенням кафедри кваліфікаційна робота студента рекомендована до захисту, завідувач кафедри не пізніше ніж за тиждень до початку атестації здобувачів вищої освіти передає декану факультету необхідний пакет документів.

Після завершення атестації здобувачів вищої освіти за актом передає бібліотеці один примірник кваліфікаційної роботи у паперовому вигляді разом з її електронним варіантом для внесення бібліотекою роботи до репозитарію КНЛУ.

Якщо за результатами засідання кафедри кваліфікаційна робота студента не рекомендована до захисту, то не пізніше наступного робочого дня після відповідного засідання кафедри науковий керівник кваліфікаційної роботи повідомляє про це студента, а завідувач кафедри інформує в письмовому вигляді декана факультету. На підставі рішення кафедри декан факультету подає ректору доповідну записку про відрядження такого здобувача вищої освіти зі складу студентів КНЛУ за невиконання індивідуального навчального плану.

4.3. Вимоги до захисту кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційні роботи подаються науковому керівникові у визначені ним терміни.

Кваліфікаційні роботи захищаються перед комісією, до якої входять викладачі кафедри. Здобувач робить виступ (5-7 хвилин) і відповідає на запитання, використовуючи кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів теоретичної та практичної частини дослідження.

Доповідь має бути простою, позбавленою складних формулювань, малозрозумілих самому доповідачеві, лаконічною та містити основні позиції вступної частини дослідження (тема, об'єкт, предмет, мета, завдання, методи) та висновків. Бажано ключові

результати курсової роботи, а також емпіричні дані в числовій чи графічній формі представляти наочно за допомогою мультимедійної презентації.

Під час захисту здобувач говорить про актуальність вибраної теми, розкриває зміст її основних питань, обґрунтовує послідовність та основні параметри аналітичного дослідження, робить висновки та рекомендації. Він також відповідає на запитання членів комісії.

Якщо роботу не подано і не захищено своєчасно без поважних причин, то в заліковій відомості здобувач отримує оцінку «не зараховано».

4.4. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра

Підсумкові результати захисту кваліфікаційних робіт оцінюються з використанням комплексної системи оцінювання: за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС і національною шкалою.

№ з/п	Критерії	макс. кількість балів	зміст критеріїв оцінювання	оцінка в балах
1.	Відповідність наукового апарату дослідження рівню кваліфікаційної роботи: актуальність теми дослідження; об'єкт, предмет, мета, завдання, методи дослідження; науковість, логічність викладу і відповідність темі дослідження	10	- відповідає повністю; - відповідає неповністю; - відповідає недостатньо; - відповідність часткова; - науковий апарат не визначений	10 8 – 9 7 – 6 0
2.	Критичний аналіз інформаційних і літературних джерел з теми дослідження; достатність обсягу наукових джерел	10	- повний, обґрунтований; - неповний; - недостатньо повний, критичний аналіз недостатній; - перелік	10 8 – 9 6 – 7

			наукових досліджень з теми поданий без відповідного аналізу; аналіз відсутній.	1 – 5 0
3.	Повнота, науковий рівень обґрунтування розробок і запропонованих рішень: - рівень самостійності роботи; - відповідність змісту назви, поставлений меті та завданням; - адекватність методики дослідження заявленим завданням; якість інтерпретації результатів дослідження, аргументованість висновків; наявність власних пропозицій і рекомендацій з предмета дослідження	20	- повно та обґрунтовано; - недостатньо повно та обґрунтовано; - недостатньо обґрунтовано; - неповно, непослідовно, необґрунтовано; - обґрунтування відсутнє.	20 15 – 19 10 – 14 1 – 9 0
4.	Практична цінність розробок і запропонованих рішень	20	- висока практична цінність; - практична цінність часткова; - окремі елементи мають практичну цінність; - практична цінність не доведена; - немає	20 15 – 19 10 – 14 1 – 9 0

			практичної цінності	
5.	Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним документам України, державним стандартам: - грамотність, науковий стиль викладу; - відповідність структури, обсягу роботи вимогам, затвердженим кафедрою; - якість оформлення роботи, якість бібліографічного списку; культура посилань на використані джерела і літературу	10	- повна відповідність, висока якість; - недостатньо повна відповідність, достатня якість; - неповна відповідність, недостатня якість; - невідповідність, якість низька, багато граматичних помилок; - якість оформлення - незадовільна, робота подана з суттєвими порушеннями встановлених термінів.	10 8 – 9 6 – 7 1 – 5 0
6.	Змістовність доповіді, презентації та відповідей на запитання членів комісії та присутніх під час захисту	30	- повні, послідовні, логічні, презентація здійснена з використанням мультимедіа; - недостатньо повні, послідовні, логічні; - непослідовно та нелогічно побудована	27 – 30 23 – 26 18 – 22 1 – 17

			доповідь, недостатньо повні й глибокі відповіді на запитання; - доповідь поверхова, незадовільні відповіді на запитання голови і членів ЕК; знання з теми дослідження незадовільні, відповіді на запитання голови і членів ЕК відсутні.	0
	Разом	100		

Результати захисту кваліфікаційної роботи бакалавра з психології визначаються оцінками: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно” за національною шкалою оцінювання та відповідною кількістю балів за шкалою ЄКТС.

Сума балів за написання та захист кваліфікаційної роботи	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за нац. шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	Задовільно
60 – 65	E	
0 – 59	F	Незадовільно

Пам'ятка для здобувача освіти щодо виконання кваліфікаційної роботи з психології

1. Вибір теми

✓ Оберіть тему, яка відповідає вашим інтересам і узгоджена з науковим керівником.

✓ Переконайтеся, що тема є актуальною, досліджуваною та має достатню базу джерел.

2. Планування роботи

✓ Розробіть план виконання кваліфікаційної роботи, що має включати в себе основні етапи: підготовка, написання, оформлення, перевірка.

✓ Дотримуйтеся встановлених термінів подачі чорнових і остаточних варіантів роботи.

3. Збір інформації

✓ Використовуйте достовірні джерела: наукові статті, монографії, підручники, офіційні документи.

✓ Зверніть увагу на сучасність джерел (за можливості використовуйте джерела останніх років).

4. Оформлення кваліфікаційної роботи

✓ Дотримуйтеся вимог щодо структури: титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, висновки, список джерел, додатки (за потреби).

✓ Оформлюйте текст відповідно до методичних рекомендацій вашого закладу освіти (шрифт, інтервал, внутрішньотекстові посилання).

5. Дотримання академічної доброчесності

✓ Уникайте плагіату. Усі запозичення мають бути належно оформлені з посиланнями на джерела.

✓ Перевірте роботу на оригінальність за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення (за узгодженням з науковим керівником).

6. Співпраця з науковим керівником

✓ Регулярно консультуйтеся з науковим керівником, обговорюйте результати, отримуйте рекомендації.

✓ Вчасно подавайте частини роботи для перевірки та внесення правок.

7. Перевірка і доопрацювання

✓ Перед подачею уважно перечитайте роботу, перевірте її на відповідність вимогам та наявність помилок.

✓ Врахуйте зауваження наукового керівника та внесіть необхідні корективи.

8. Подання роботи

✓ Подавайте кваліфікаційну роботу на кафедру у паперовому та електронному вигляді у встановлені терміни (не пізніше ніж за місяць до початку семестрової підсумкової атестації).

✓ Додайте до роботи заяву, оформлену відповідно до вимог кафедри.

9. Процедура перевірки

✓ Зачекайте на результати перевірки роботи на академічний плагіат.

✓ У разі позитивного результату комісія кафедри допустить вас до захисту. У протилежному випадку отримайте рекомендації щодо доопрацювання.

10. Захист курсової роботи

✓ Підготуйте доповідь і презентацію, що чітко розкривають мету, завдання, методи та результати вашого дослідження.

✓ Дотримуйтеся встановлених регламентів і продемонструйте обізнаність у темі.

Дотримання цих рекомендацій допоможе успішно виконати та захистити курсову роботу.

Бажаємо успіху!

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: Затв. Наказом Міністерства освіти і науки України від 2 червня 1993 р. № 161. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>
- Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти Київського національного лінгвістичного університету (перший (бакалаврський) і другий (магістерський рівні вищої освіти)) <https://knlu.edu.ua/polozhennia.html>
- Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців: Затв. Наказом Міністерства освіти і науки України від 23 січня 2004 р. №48. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>
- Рекомендації щодо впровадження кредитно-модульної системи у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації: Затв. Наказом Міністерства освіти і науки України від 30 грудня 2005 р. № 774. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>
- Ухвала вченої ради Університету «Про затвердження APA (American Psychological Association) стилю для оформлення списку використаних джерел у наукових і навчально-методичних працях студентів, аспірантів, докторів і науково-педагогічних працівників Київського національного лінгвістичного університету» від 28 серпня 2023 року <https://aspirantura.knlu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/%D0%90%D0%A0%D0%90-1.pdf>
- Артемчук, Г. І. (2020). *Методика організації науково-дослідної роботи*. Форум.
- Білуха, М. Т. (2002). *Методологія наукових досліджень: Підручник*. АБУ.
- Бочелюк, В. Й. & Бочелюк, В. В. (2008). *Методика та організація наукових досліджень із психології: Навчальний посібник*. Центр учбової літератури.
- Гавриловська, К.П. & Горбунова, В.В. & Загурська, І.С. & Котлова, Л.О. & Шикірава, Н.М. (2022). *Методичні рекомендації до написання курсових робіт із психології*. ЖДУ ім. І. Франка.

- Гончарук, Т. В. (2014). *Основи наукових досліджень*. Тернопільський національний економічний університет.
- Грищенко, І. М. & Григоренко, О. М. & Борисенко, В. О. (2001). *Основи наукових досліджень*. КНТЕУ.
- Данильян, О. Г. (2019). *Методологія наукових досліджень: підручник*. Право.
- Кремінь, В. Г. (Ред.). (2004). *Вища освіта України і Болонський процес: Навч. Посіб.* Навчальна книга - Богдан.
- Кожухова, Т. В. (2002). *Основи психолого-педагогічного дослідження*. Золоті сторінки.
- Краснобокий, Ю.М. (2000). *Словник-довідник науковця-початківця*. Науковий світ.
- Марцин, В.С. & Міценко, Н.Г. & Даниленко, О.А. та ін. (2002). *Основи наукових досліджень Навчальний посібник*. Ромус-Поліграф.
- Музика, О. Л. (2009). *Курсові роботи з психології: навч. посіб.* Освіта України.
- Патика, Н. І. (2008). *Методичні рекомендації щодо виконання та захисту курсових робіт*. ІПК ДСЗУ.
- Стрелкова, Г. Г. & Федосенко, М. М. & Замулко, А. І., & Іщенко, О. С. (2019). *Основи наукових досліджень*. КПП ім. Ігоря Сікорського.
- Шейко, В.М. & Кушнарєнко, Н.М. (2008). *Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підруч. для вузів*. ХДАК.

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психології і туризму

Кваліфікаційна робота бакалавра з психології
на тему: « _____ »
_____»

Допущено до захисту
« ____ » _____ року

Здобувача вищої освіти групи _____
Факультету туризму, бізнесу і
психології
освітньої програми _____
(ім'я)

_____ за спеціальністю

_____ (код, назва)

(ПІБ студента повністю)

Завідувач кафедри психології і туризму

_____ Олександр БОНДАРЕНКО
(підпис)

Науковий керівник:

_____ (науковий ступінь, вчене звання, ПІБ)

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

КИЇВ – 2025

Додаток Б

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ	8
1.1. Поняття емоційного інтелекту: історія виникнення та еволюція концепції	8
1.2. Вікові особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці	15
1.3. Психологічні чинники розвитку емоційного інтелекту у юнаків	20
Висновки до першого розділу	28
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ	30
2.1. Організація та проведення дослідження	30
2.2. Діагностика рівня сформованості емоційного інтелекту юнаків	35
2.3. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів дослідження	39
2.4. Практичні рекомендації юнакам щодо вдосконалення та розвитку емоційного інтелекту	
Висновки до другого розділу	46
ВИСНОВКИ	64
РЕЗЮМЕ/RESUME	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	90

РЕЗЮМЕ

У зв'язку зі зростаючою роллю креативного мислення в сучасному світі, особливо в умовах швидких соціокультурних змін, обрано тему курсової роботи «Розвиток творчих здібностей осіб підліткового віку». Дослідження присвячене вивченню психологічних механізмів розвитку творчості та пошуку ефективних методів її стимулювання в підлітковому віці.

У першому розділі роботи розглянуто теоретичні аспекти розвитку творчих здібностей, їх психологічну природу та основні концепції творчості. Визначено вплив когнітивних, емоційних і соціальних факторів на формування творчого потенціалу підлітків. Проаналізовано сучасні підходи до розвитку креативного мислення, зокрема методики арт-терапії, проблемного навчання, ігрових технологій та стимулювання дивергентного мислення.

У другому розділі досліджено практичні аспекти розвитку творчих здібностей підлітків. Проаналізовано ефективність інтерактивних методів, таких як мозковий штурм, креативне письмо, рольові ігри та розв'язання нестандартних задач. Окрему увагу приділено використанню цифрових технологій у розвитку творчого потенціалу, зокрема застосуванню мультимедійних засобів, візуалізації інформації та онлайн-платформ для генерації ідей.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, двох таблиць. Обсяг роботи становить 27 сторінок. У списку використаної літератури налічується 27 джерел, зокрема 3 – англійською мовою.

Ключові слова: розвиток творчих здібностей, підлітковий вік, креативне мислення, інтерактивні методи, цифрові технології, психологічні механізми творчості.

Зразки оформлення списку використаних джерел відповідно до вимог APA стилю

НАУКОВІ СТАТТІ	
Тип статті	Зразки оформлення
Стаття, якій присвоєно DOI	Автор, А. А., & Автор, Б. Б. (рік видання). Назва статті. <i>Назва Журналу, номер випуску (номер), сторінки статті.</i> https://doi.org/
Один автор	Харченко, С.В. (2019). Мовне оформлення реєстрів зелених насаджень (цінних рослин) парків і скверів як різновиду довідкових видань. <i>Міжнародний філологічний часопис, 10(3)</i> , 52-60. https://doi.org/10.31548/phi1o1og2019.03.052
Два автора	Стародубцев, А. А., & Стебелєв, А.М. (2019). Теоретико-правовий аналіз етичних засад адвокатської діяльності. <i>Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право», 7(2)</i> , 90-96. https://doi.org/10.26565/2075-1834-2019-28-11
Три або більше авторів	Wolchik, S. A., West, S. G., Sandler, I. N., & Griffin, W. A. (2000). An experimental evaluation of theory-based mother and mother-child of divorce. <i>Journal of Consulting and Clinical Psychology, 68(5)</i> , 843-856. https://doi.org/10.1037//0022-006X.68.5.843
Стаття, для якої DOI не присвоєно, але є URL- адреса	Автор, А. А., & Автор, Б. Б. (рік публікації). Назва статті. <i>Назва журналу, номер випуску (номер), сторінки статті.</i> http:// Trankle, S. A., & Haw, J. A. (2009). Predicting Australian health behaviour from health beliefs. <i>Electronic Journal of Applied Psychology, 5(2)</i> , 9-17. http://ojs.1ib.swin.edu.au/index.php/ejap/

КНИНИ ТА ЧАСТИНИ (РОЗДІЛИ) КНИГИ	
Книга з автором (авторами)	Прізвище, Ініціали автора (авторів). (Рік). <i>Назва книги</i> . Видавництво. Кормишкін, Ю.А. (2018). <i>Бізнес-інфраструктура аграрного підприємництва</i> . МНАУ. Врублевська, О. О., Катеруша, Г. П., & Гончарова, Л. Д. (2013). <i>Кліматологія. Екологія</i> .
Книга з автором (авторами) і редактором	Прізвище, Ініціали автора (авторів). (Рік). <i>Назва книги</i> (Ініціали Прізвище редактора, Ред.). Видавництво. Shakespeare, W. W. (2007). <i>Complete works</i> (J. W. Bate & E. W. Rasmussen, Eds.). Modern Library.
Книга без зазначення автора (з редактором)	Прізвище, Ініціали редактора (редакторів). (Ред.). (Рік). <i>Назва книги</i> . Видавництво. Роговий, Ю. А. (Ред.). (2014). <i>Українознавство</i> . Проспект.
Перевидання книги	Прізвище, Ініціали автора (авторів). (Рік). <i>Назва книги</i> (номер видання). Видавництво. Лукавшевич, В.М. (2007). <i>Глобалістика</i> (2-ге вид.). Новий Світ.
ІНШІ ДЖЕРЕЛА	
Опублікована дисертація	Прізвище, ініціали автора. (Рік). <i>Назва роботи</i> [Тип роботи, Університет]. База даних. http:// Корхова, М. М. (2015). <i>Продуктивність сортів пшениці м'якої озимої залежно від строків сівби та норм висіву в умовах Південного степу України</i> [Дис. канд. с.-г. наук, Миколаївського національного аграрного університету]. http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/2677
Автореферат	Прізвище, ініціали автора. (Рік). <i>Назва роботи</i> [Авореф. тип роботи, Університет]. База даних. http:// Заїнчківська І.П. (2020). <i>Етнорелігійні виміри</i>

	<i>творчої спадщини І. Огієнка</i> [Автореф. дис. канд. філос. наук, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова]. ENPUUR. http://enpuur.npu.edu.ua/handle/123456789/28228
Матеріали конференцій (тези)	Прізвище, Ініціали автора (авторів). (Рік). Назва доповіді. У Ініціали Прізвище редактора (Ред.), <i>Назва збірника конференції</i> (с. сторінки). Видавництво. http:// Батрах, А.К. (2015). До питання про мораторій на відчуження земельних ділянок. У Д. В. Санніков, І. В. Ігнатенко, А. П. Гетьман, М. В. Шульга (Ред.), <i>Перші кроки в науці земельного, аграрного та екологічного права</i> (с. 42-45).
Словник / енциклопедія	Прізвище, Ініціали редактора. (Рік). <i>Назва словника</i> . Видавництво. Літинський, В.В. (Ред.). (2001). <i>Геодезичний енциклопедичний словник</i> . Євросвіт.
Сайт	Прізвище, Ініціали автора (авторів). (Дата опублікування). <i>Назва матеріалу або сторінки</i> . Назва сайту. http:// Khemis, S. B. (2020, June 1). <i>Is Deno the Node. JS killer?</i> Medium. https://medium.com/javascript-in-plain-english/is-deno-the-nodejs-killer-5fdf903191f7

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОТЕКСТОВИХ ПОСИЛАНЬ

Тип авторства	Зразки оформлення
Один автор	(Прізвище, рік) За словами Джонса (1998), стиль APA є складним форматом цитування для тих, хто вперше навчається.
Два автора	(Прізвище 1-го автора & Прізвище 2-го автора, рік) Дослідження Вегенера та Петті (1994) підтверджують...

Три і більше авторів	(Прізвище 1-го автора та ін., рік) (Баган та ін., 2022)
----------------------	--

ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ЦИТУВАНЬ У ТЕКСТІ РОБОТИ

Цитати	<i>Якщо ви прямо цитуєте твір, вам потрібно буде вказати автора, рік публікації та номер сторінки для посилання (передус «с:» для однієї сторінки та «сс.» для кількох сторінок, з номерами сторінок, розділеними тире).</i> <i>Почати цитату можна сигнальною фразою, яка містить прізвище автора та в дужках дату публікації:</i> <i>За словами В. Джопса (1998), «учні часто відчували труднощі з використанням стилю АРА, особливо коли це був їхній пертий раз» (с. 199)</i>
--------	--

Додаток Д

<i>Утім, Відтак,</i>	<i>Таким чином,</i>
----------------------	---------------------

<i>Отже,</i>	<i>Зважаючи на...,</i>
<i>Принагідно зазначимо,</i>	<i>На глибоке переконання...,</i>
<i>На думку...,</i>	<i>У результаті...</i>
<i>З огляду на це...</i>	<i>Так,...</i>
<i>Адже,</i>	<i>Оскільки,</i>
<i>Позаяк,</i>	<i>У цьому, очевидно, полягає...</i>
<i>Дійсно,</i>	<i>До того ж,</i>
<i>Не менш серйозна увага приділяється питанню...</i>	<i>Виходячи із сказаного вище, можна зробити висновок, що...</i>
<i>Більше того,</i>	<i>Разом із тим,</i>
<i>Аналіз останніх публікацій з...</i>	<i>Як відомо, ...</i>
<i>На думку автора...</i>	<i>Розглянемо...</i>
<i>Передусім,</i>	<i>Звернімо увагу на ...</i>
<i>Особливої актуальності набуває...</i>	<i>Останнім часом...</i>
<i>На жаль,...</i>	<i>Приміром,</i>
<i>Пояснюється це низкою причин</i>	<i>Ми спираємося на...</i>
<i>Варто відмітити...</i>	<i>Як правило,</i>
<i>Звідси випливає...</i>	<i>Слід зазначити,</i>
<i>Не може не хвилювати...</i>	<i>Незважаючи на це,</i>
<i>Викликає серйозне занепокоєння</i>	<i>Для обґрунтування доцільності...</i>
<i>Очевидно, це...</i>	<i>Поширеною є думка, що...</i>
<i>Підкреслимо, що...</i>	<i>На наш погляд</i>
<i>Наведемо кілька прикладів...</i>	<i>Досить часто...</i>
<i>По суті,...</i>	<i>Досвід показує...</i>
<i>Згідно з</i>	<i>Не можна не погодитися з...</i>
<i>Загальнотеоретичні положення проблеми досліджували..</i>	<i>Аналіз педагогічної теорії і практики показує,</i>
<i>У цьому контексті доречною є...</i>	<i>У розглянутому нами контексті,</i>
<i>Водночас</i>	<i>Як запевняє...</i>
<i>Аналогічної думки дотримується...</i>	<i>При цьому виявляється,</i>
<i>Як показує проведене нами дослідження,</i>	<i>Для нашого дослідження інтерес представляє...</i>
<i>Усі наведені погляди не вичерпують....</i>	<i>Якщо поглянути на справу ширше,...</i>
<i>Ми схильні вважати, що...</i>	<i>Щодо...</i>
<i>В цьому відношенні...</i>	<i>На особливу увагу заслуговує..</i>

Додаток Д

Кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів теоретичної частини дослідження

Останнім часом дослідження з..;
Згідно з даними..;
Як показують новітні дослідження в галузі..;
У контексті сучасної парадигми досліджень..;
Сучасна психологія демонструє зростаючий інтерес до..;
При вивченні... значну увагу науковці приділяли..;
Подальший розвиток досліджень з..;
У світлі вищесказаного..;
Як уже зазначалося..;
На наш погляд..;
Необхідно зазначити, що..;
Відомо (загальновідомо), що..;
З огляду на..;
Встановлено, що..;
Відправною точкою... у визначенні... було..;
Поділяючи точку зору... ми вважаємо..;
Беручи до уваги..;
З іншого боку..;
Передусім..;
По-перше..;
Аналіз вербального вираження... свідчить про..;
Звернення до концепції..;
Уявлення про..;
Когнітивний (комунікативний, антропоцентричний) підхід до вивчення..;
Як стверджує..;
У більшості праць..;
Специфіка... полягає в..;
Незважаючи на..;
Поштовхом для створення..;
При цьому... тощо.

Кліше і звороти, рекомендовані для презентації результатів практичної частини дослідження

*У нашій роботі...;
Наступний приклад є свідченням того, що...;
Таким чином, виконаний аналіз доводить, що...;
Загалом проведене дослідження дає можливість
стверджувати, що...;
У ході дослідження було проаналізовано...;
Результати роботи дають підстави вважати, що...;
У центрі нашої уваги...;
У процесі дослідження виникла необхідність...;
Нами встановлено...;
У результаті дослідження було виявлено...;
Як показало наше дослідження...;
Як свідчать результати аналізу...;
Аналіз мовного матеріалу показав...;
Застосування... методу (аналізу) дало змогу встановити...;
Механізм відтворення...;
Аналіз мовних засобів... показав...;
Керуючись принципом... тощо.*